

De startlocatie is het prachtige gebouw aan de Waddenweg 4 in Delfzijl Noord, waar naast een tweetal basisscholen ook diverse culturele verenigingen onderdak vinden.

De basisroute voor vandaag is de route van 25 km; de 40 km maakt na de rust in Appingedam een lus van ca. 13,5 km om daarna bij de rust terug te keren en daar de route van de 25 km weer op te pakken.

Het eerste gedeelte van de route lopen de wandelaars over de dijk met aan hun rechterhand de Eems. In de verte is de Eemshaven te zien.

Na ruim 1 km verlaten we de dijk en moeten we door een gebied met hoog gras, dat in deze tijd wel nat zal zijn, dus Gelukkig is de afstand niet erg lang en gaan we via (on)verharde paden naar het dorp Uitwierde (Gronings: Oetwier; de echtgenote van één der uitzetters is hier geboren).

Zoals de naam aangeeft is het een wierdedorp. Op de wierde staat een kerkje uit 1839. Eerder moet er een middeleeuws kerkje hebben gestaan. De oorspronkelijke toren, uit het begin van de dertiende eeuw is wel bewaard gebleven.

De kerk van Uitwierde is in bezit van het oudste monument van Delfzijl, de grafzerk van Haro Wincken to Ringeheim (gestorven in 1563).

Na het uitstapje naar Uitwierde lopen we opnieuw Delfzijl binnen. Spoedig zien we dan de schoorsteen van de steenfabriek van Hijlkema. In de negentiende eeuw behoorde de

baksteenfabricage tot de meest welvarende bedrijfstakken in het noorden. Aan het begin van de 20e eeuw waren in de provincie Groningen ca. 80 steenfabrieken in bedrijf, met een sterke concentratie langs het Boterdiep, het Damsterdiep en het Winschoterdiep. Aan het Damsterdiep bij Delfzijl staat de voormalige steenfabriek van de firma Hijlkema. In 1916 kochten Jan en Hijklke Hijlkema het reeds bestaande bedrijf aan het Damsterdiep tussen Delfzijl en Appingedam. Zij moderniseerden de fabriek en lieten een zigzagoven bouwen, die

bestaat uit acht gemetselde compartimenten. Door deze constructie wordt het vuur rondgeleid van de ene kamer naar de andere. Tot de sluiting van het bedrijf in 2006 werden in deze oven bakstenen gefabriceerd. Op het terrein achter de ringoven met de hoge schoorsteen staan houten droogloodsen, waarin de stenen werden opgestapeld om in de buitenlucht te drogen. Op het fabrieksterrein staan diverse oude machines opgesteld, die vroeger bij het productieproces werden gebruikt. Tot voor kort was in een deel van de fabriek een museum gevestigd over de geschiedenis van de steenfabriek "Fivelmonde". De toekomst van dit industriële monument is onzeker.

Via een park verlaten we Delfzijl om onmiddellijk Appingedam binnen te lopen.

In 1972 verwierf Appingedam het predicaat "beschermde stadsgezicht". Appingedam oogt nog onmiskenbaar als een stadje. In het centrum zijn vele van oorsprong middeleeuwse panden te bewonderen. Met als beroemdste bezienswaardigheden de drie hangende keukens en de smalle bruggetjes boven het Damsterdiep.

Door het centrum van Appingedam gaan we naar de rust bij het mooi gelegen "Paviljoen Overdiep".

De wandelaars van de 40 km maken nu de extra lus, waarbij ze o.a. door het dorp Oosterwiltwerd wandelen. In dit dorp kunnen ze de Mariakerk bekijken. De aan Maria gewijde kerk is gelegen op het hoogste punt van de wierde aan de Dorpstraat 29 en is in de tweede helft van de 12e eeuw / begin 13e eeuw gebouwd. Het is een éénbeukige bakstenen kerk met een half rond inspringend koor.

Een dakruiter vervangt een in 1665 omgevallen vrijstaande toren. Hij wordt bekroond door een windwijzer met het Ripperda wapen. De preekstoel dateert uit 1666. In het koor hangen drie rouwborden voor de familie Ripperda en een zandstenen epitaaf voor Gijsbert Herman Ripperda uit 1695. Onder het koor bevindt zich de grafkelder voor de familie Ripperda.

Het volgende dorp is Tjamsweer. Vroeger was Tjamsweer een plaats van enig belang, belangrijker zelfs dan Appingedam.

De kerk van Tjamsweer dateert, zo denkt men, uit 1538 en werd volgens gedenkstenen hersteld in 1598 (door Balthasar Ripperda) en in 1631. De fraaie toren zou volgens gevelstenen gebouwd zijn tussen 1748 en 1776.

Op het omgrachte kerkhof rond de kerk staat de uit 1883 daterende grafkelder van de familie Alberda van Ekenstein, waarvan de neogotische ingang boven de grond staat. Boven de ingang prijkt het wapen van de familie. Ook staat er de graftombe van de familie De Boer uit 1884 en een tweetal eind 19e, begin 20e-eeuwse gietijzeren grafmonumenten.

Eenmaal weer aangekomen in Appingedam gaan we via de Fivelkade, waar diverse woonschepen liggen, naar de rust in "Paviljoen Overdiep".

De routes van beide afstanden komen nu weer bij elkaar. Dit laatste gedeelte van de tocht staat in het teken van Delfzijl als havenstad. Tijdens de tocht langs de haven komen we o.a. door een waterpoort uit 1833. De waterpoort werd in de jaren 1970 gerestaureerd en is nog steeds in gebruik. Bij een hoge vloed wordt

de poort afgesloten door middel van een metalen deurencoupeure. Aan de havenzijde is een steen met inscriptie die de springvloed van 1962 markeert.

Tegen het einde van de tocht komen we langs een standbeeld ter ere van Ede Staal, een streektaalzanger en – dichter, Het is een negen meter hoge zuil met daarom gewikkeld een roestvrij stalen band met de tekst van het lied *Credo - Mien bestoan*.

Ik wait, der is n tied van komen,

En ook n tied van goan,

En alles wat doar tussen ligt,

Ja, dat is mien bestoan.

